

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

Samenvatting 9

1. Polariseren in de polder 19
 - 1.1 Waarom dit advies? 19
 - 1.2 Afbakening en vraagstelling 21
 - 1.3 Leeswijzer 22

2. Van polderen naar polariseren 23
 - 2.1 De wereld na 11 september 23
 - 2.2 Nederland na het poldermodel 24
 - 2.3 Terechte angst voor tegenstellingen? 28

3. De meerwaarde van polariseren 29
 - 3.1 Polariseren als middel om groepen en identiteiten te vormen 29
 - 3.2 Polariseren als middel om belangen te behartigen 32
 - 3.3 Binding en belangenbehartiging als kracht 36

4. De risico's van polariseren 37
 - 4.1 Te grote verwijdering tussen maatschappelijke groepen 37
 - 4.2 Verschraling van het inhoudelijk debat in de politiek 43
 - 4.3 Schade aan het welzijn van burgers 50
 - 4.4 Maatschappelijke instabiliteit, politieke verschraling, persoonlijke stress 51

5. Bijdragen aan constructief polariseren	53
5.1 De noodzaak van veerkracht	53
5.2 Overheid: terughoudend met groepsdefinities, verbinding faciliterend	54
5.3 Politiek: procesbewaking en gevarieerde debatvormen	62
5.4 Het recht voor burgers: reflectie op het conflictmodel	64
6. Aanbevelingen	67
Literatuur	71
Bijlage 1: Adviesaanvraag	79
Bijlage 2: Geraadpleegde deskundigen	81
Overzicht van uitgebrachte publicaties	83
Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling	87
Bijlage 3: Argumentenkaart	89